

ram rei: Definitio debet esse convertibilis cum definitio: loquuntur de rebus: ergo. Resp. dist. ant. regulæ loquuntur de rebus tanquam de objecto practico. neg. ant. loquuntur de iis tantum quomodocumque. om. ant. & neg. confeq. ad prob. eodem modo dist. ant. & confeq. Prior regula habet hunc sensum: Definitio debet esse explicatio conformis naturæ rei: adeoque practice in recto attingit solam explicationem, seu conceptum: rem autem tantum attingit in obliquo, & remote, seu speculative: sicut scilicet etiam regula pictoriæ dicit: Imago debet esse conformis rei depictæ.

Altera regula habet hunc sensum: *Definitio formalis debet esse representatio objecti convertibilis cum objecto definiti formalis: ubi iterum objectum, seu res, tantum venit in obliquo, tanquam objectum remotum, & speculativum. Quod autem regula hunc sensum faciat, colligitur ex eo, quod alias practica non esset, nec ad opus dirigeret; nam definitio objectiva vel definitum objectivum, non fit a Logica, sed præsupponitur: fit autem cognitio, vel representatio: seu fit cognitio representativæ, ut ajunt, convertibilis cum definito.*

DISPUTATIO II.

De Identitate, & Distinctione.

333. **E**xplicatis prima disputatione iis, quæ ad Logicæ prolegomena spectant, ante quæstiones alias, Dialecticæ magis proprias, locus dari hic statim solet disputationi de identitate, & distinctione, quæ ex Metaphysica huc transfertur, ex more jam recepto, & merito introducto; quia, ut jam diximus n. 195. non potest quis, nisi valde difficulter plura argumenta contraria solvere, & præsertim non potest sequentia de universalibus &c. rite intelligere, si non præcesserit notitia de unitate, & multiplicitate, identitate, & distinctione; cum enim ipsum universale sit unum, & multiplex, non poterit istud scientificè cognosci ab eo, qui non prius penetraverit, quid sibi hi termini velint.

QUÆ-

QUÆSTIO PRIMA.

De Unitate, & identitate.

ARTICULUS I.

Quid, & Quotuplex sit Unitas.

334. **S**Uarez tom. 1. *Metaphys. disp. 4. 5. & 6.* latissime hanc rem pertractat: nos breviter, quæ necessaria sunt, perstringimus. Aristoteles 5. *Metaphys. text. 11.* sic habet: *Unum ea dicuntur, quorum ratio, quod quid erat esse dicens, indivisibilis ad aliam est, quod quid erat esse rei significantem: id est: illa sunt unum, quæ habent eandem indivisibiliter definitionem: sed hæc unitas est tantum specifica, qua ratione Petrus, & Paulus sunt unum specie: quin S. Thomas lect. 7. in 5. *Metaphys. in hunc locum ait, bovem, & equum esse unum genere: quod verum est; habent enim unitatem aliquam, seu convenientiam in genere, sive in animalitate; quamvis forte non habeant unitatem ab Aristotele hic descriptam; cum non conveniant in tota ratione quidditativa, quæ est species.**

335. Paulo autem inferius addit Philosophus descriptionem, seu definitionem unitatis magis universalem, dum ait *eod. text. Universaliter namque, quotcumque non habent divisionem, quatenus non habent, eatenus unum dicuntur: ex quo textu communiter inferunt, quod unitas formalis sit indivisio rei in plura ejusdem rationis; unde, si unitas est individualis, est indivisio rei in plura ejusdem rationis individua: sic Petrus est unus homo; licet enim sit divisibilis in corpus, & animam, non tamen est divisibilis in plures homines.*

Hinc Unum communiter definitur *indivisum in se, & divisum a quolibet alio: quoniam posteriores particulae videri possunt non necessariae; si enim est indivisum, hoc est, indistinctum in se, necessario debet esse divisum, seu distinctum ab alio ejusdem rationis (alias enim esset divisibile, seu distinguibile in duo ejusdem rationis) atque adeo indivisum in*

I 5 se,

se, seu indivisibile, necessario excludit identitatem cum aliis, & e contra includit divisionem, seu distinctionem ab aliis. Ubi addendum, hanc divisionem non excludere unionem cum alio, sed tantum identitatem; nam, licet inter se sint uniti duo palmi, e. g. ejusdem ligni, tamen quilibet palmus est individuus palmus, seu indivisus in se, & divisus a quolibet alio, in ea significatione, in qua hi termini hic accipiuntur.

336. Jam multiplex est unitas: sed breviter tantum assero eas unitates, quæ hic necessario asserendæ videntur. Itaque est 1. *Unitas generica*, quando scilicet aliqua conveniunt, seu suo modo unum sunt in eodem genere, ut homo, & equus, qui conveniunt in genere animalis. 2. *Unitas specifica*, quando aliqua conveniunt omnino in eadem specie, ut Petrus, & Paulus in specie humana. 3. *Unitas individualis*, seu *numerica*, per quam quodlibet ens est individuum, ab omnibus aliis numero distinctum. 4. *Unitas transcendentalis*, quæ convenit omni enti, & realiter est etiam unitas individualis; nam omne ens est aliquod individuum ab aliis distinctum. 5. *Unitas fundamentalis*, quæ datur inter plura, præbentia fundamentum ad hoc, ut per aliquam formam denominentur unum. 6. *Unitas formalis*, quæ est aliqua forma denominans unum, sive unum generice, sive specificè, sive individualiter &c. quæ magis patebunt ex dicendis infra de universali.

337. Ob. 1. Obscurius est, quid sit indivisum, quam, quid sit unum: ergo mala est definitio unitatis; quia non est clarior definito. Confr. Unitas, vel unum, est terminus transcendentalis: ergo non habet supra se genus: ergo non potest defini. Resp. neg. ant. nam, licet omnes ruditer sciant, quid sit unum, non id sciunt scientificè, seu per conceptum scientificis demonstrationibus aptum, qualis conceptus est nostra definitio, quique conceptus utique est evidentior, & clarior; nec enim quod facilius capitur, est clarius semper, sed tantum tunc, quando cætera sunt paria; alias potest magis esse clarum, quod, etsi aliquanto difficilius perceptum, magis illustrat intellectum, & plenior rei notitiam ingerit. Ad confirm. conc. 1. enthym. dist. ult. conseq. ergo non potest uni-

tas defini definitione omnino strictè dicta. om. conseq. definitione latius dicta, quæ servet regulas maxime necessarias. neg. conseq.

338. Ob. 2. Unitas est aliquid positivum, & indivisivum est aliquid negativum: sed male definitur aliquid positivum per negativum: ergo. Confr. Nos definimus unitatem in ordine ad divisionem, seu pluralitatem, & vicissim pluralitatem in ordine ad divisionem, seu unitatem: ergo facimus circulum vitiosum. Resp. neg. 2. p. ma. licet enim indivisio sit negatio logica, hoc est, explicetur per terminum aliquem negativum, sicut infinitas, & immaterialitas, tamen non est negatio physica, sive nihil, sed positiva perfectio entis.

Ad confr. Resp. 1. neg. ant. non enim per divisionem, sed per indivisionem definimus unitatem. Aliud est, quod hanc ipsam indivisionem, tanquam negationem divisionis, debeamus aliquando ulterius explicare in ordine ad divisionem, seu pluralitatem, & vicissim divisionem in ordine ad unitatem; hoc enim contingit in omnibus relativis: sic pater non potest explicari, nisi in ordine ad filium, nec filius, nisi in ordine ad patrem, nec servus, nisi in ordine ad dominum, nec dominus, nisi in ordine ad servum.

339. Resp. 2. dist. ant. definimus unitatem in ordine ad pluralitatem ruditer cognitam, & vicissim pluralitatem in ordine ad unitatem jam perfecte cognitam. conc. ant. definimus unitatem in ordine ad pluralitatem jam perfecte cognitam. neg. ant. & conseq. Cuilibet, antequam perfecte sciat, quid sit unum, jam aliquo modo notum est, quid sint plura, nempe ruditer, & sub conceptu alicujus divisionis, qui maxime sub sensu cadit. Et hæc explicatio non est circulus proprie vitiosus; quia non explicantur duo per se invicem eodem modo cognita: neque talis explicatio mutua, ut jam dictum, est evitabilis in explicandis pluribus relativis, vel sibi invicem oppositis, qualia etiam sunt unum, & multa. Ne autem dicas, sic explicari obscurum per obscurum, sciendum est, posse aliquid clare cognosci, quin clare cognoscantur omnia, in ordine ad quæ explicatur: sic clare potest cognosci creatura,

192 Pars I. Disp. I. Quæst. II. Art. II.
quæ debet explicari in ordine ad creatorem, seu
Deum, quin clare cognoscatur creator, sive Deus.

ARTICULUS II.

Quid, & Quotuplex sit Identitas.

340. **I**dentitas derivatur a nomine *idem*: & quæ
habent identitatem, *idem esse dicuntur*.
Definitur autem a quibusdam *identitas*, quod sit
unitas summa fundans consensum in omni predicato:
at hæc definitio non complectitur identitatem in divi-
nis; nam e. g. Pater, & natura divina sunt realiter
idem, quum habeant consensum in omni predicato;
cum Pater nec sit communicabilis Filio, nec sit
Filius, & tamen utrumque sit natura. Hinc alii
dicunt, debere fundare *consensum in omni perfectione*:
sed juxta graves Theologos personalitates divine
sunt perfectiones, & in his natura non habet
consensum, respectu cujuslibet Personæ (nam verum
est: *Natura est Pater*: non autem: *Filius est Pa-
ter*) & tamen Filius, & natura sunt realiter *idem*.

341. Dico. *Identitas in creatis recte definitur af-
firmabilitas determinata unius de altero in recto*. Si
hæc definitio extendenda sit ad identitatem in divi-
nis, addendæ erunt sequentes hæc particule *vel in
concreto, vel saltem in abstracto metaphysice accepto*.
Dicitur *affirmabilitas determinata*; nam indetermina-
te, seu disjunctive potest etiam affirmari non identi-
ficatum, e. g. *irrationale de homine*; vera enim est
propositio: *Homo est animal, vel rationale, vel ir-
rationale*. Dicitur *in recto*: id est, in nominativo;
nam, quæ tantum affirmantur, vel predicantur in
obliquo, sæpe nec sunt unita, minus identificata: e.
g. si dico: *Petrus est indutus veste*: vestis nec est
unita, minus identificata Petro.

Particula *in concreto, vel saltem in abstracto me-
taphysice accepto*, seu his æquivalentes *adjective,
vel substantive*, ut dictum, adjici debent propter
identitatem in divinis; cum enim ista admittat quoad
aliqua predicata distinctionem virtuales intrin-
secam, non semper exigit, posse aliquid affirmari in
concreto, vel adjective, sed sufficit, si affirmetur in
abstra-

193
Quid, & Quotuplex sit Identitas.
abstracto metaphysico, seu substantive: e. g. natura
divina non potest adjective, vel concrete, affirmari
esse *generans*: potest tamen substantive, vel in ab-
stracto metaphysico, affirmari esse *generatio*. Sed hæc
pluribus discutienda relinquimus Theologis; quia tan-
tum loquimur de identitate in creatis: & hinc de
istis particulis deinceps mentionem non faciemus,
sed bonitatem definitionis identitatis in creatis, omis-
sis istis particulis, probabimus.

342. Prob. igitur conclusio, & definitionis bonitas
sic. Identitas est ratio formalis, propter quam res
est hæc res, quæ est: sed hæc ratio formalis est dicta
affirmabilitas: ergo. prob. mi. est commune axioma:
Dici sequitur ad esse: ergo. Confr. Si Petrus
est filius Pauli, potest de eo affirmari, quod sit fi-
lius Pauli: & si hoc potest de eo vere affirmari,
debet ipse esse filius Pauli, aut deberent alias veri-
ficari predicata contradictoria, quæ in creatis, ut
infra videbimus, non sunt admittenda: ergo identi-
tatis, & affirmabilitas, sunt mutuo convertibiles,
adeoque *idem*.

343. Est autem alia *identitas adæquata*, seu totius
cum toto, aut totius cum omnibus partibus simul
sumptis: sic identificatur homo cum animali rationa-
li, vel cum complexo ex anima, corpore, & unio-
ne: alia est *identitas inadæquata*, seu totius cum parte:
sic identificatur homo cum anima, præter quam
adhuc alias partes, nempe corpus, & unionem invol-
vit, adeoque totus homo non est sola anima: sed
hæc est tantum partialiter, seu inadæquate homo.
Omnis autem identitas inadæquata simul est distin-
ctio inadæquata totius a parte, & distinctio adæqua-
ta partium inter se, ut consideranti patebit.

344. Ob. 1. Affirmabilitas est tantum predicatum
secundarium: ergo male per illud definitur identitas.
Confr. Ubi datur identitas, tantum datur unum: ergo
non est affirmabilitas duorum. Resp. om. ant. quia
posset dici, hoc predicatum respectu Logice esse pri-
mariæ. neg. conseq. Sufficit, quod predicatum sit
clarius definito, & conveniat omni, & soli: quid-
quid sit de aliis minutiis logicis. Ad confirm. dist.
ant. datur tantum unum realiter. conc. ant. datur
tantum unum formaliter. neg. ant. & conseq. dum enim
eadem

194 Pars I. Disp. II. Quæst. II. Art. I.
eadem res diversis conceptibus representatur, aliquo modo extrinsece apparet duplex, seu quasi essent duæ.

345. Ob. 2. Negationes sunt de se invicem affirmabiles, & tamen non datur inter eas identitas: ergo affirmabilitas non est identitas. prob. 2. p. ant. in negationibus non datur entitas: ergo neque identitas, quæ est eadem entitas. Confir. Personæ divinæ habent identitatem in natura: & tamen non sunt de se invicem affirmabiles in recto: ergo. Resp. neg. 1. p. ant. Negationes strictè loquendo non sunt de se affirmabiles tanquam duo; quia, cum nihil sint, non sunt unum & alterum, aut etiam tantum formaliter duo.

Unde, quidquid sit de eo, an affirmabilitas sit terminus supertranscendentalis, an non, saltem negationes strictè loquendo non sunt affirmabiles, ut requiritur ad identitatem. Dixi *strictè loquendo*; nam si latius, vel minus proprie loqui volumus, sicut possumus, eas de se invicem affirmare, ita etiam minus proprie dicere poterimus, eas esse inter se identificatas: ex quibus etiam patet responsio ad probationem.

Ad confir. dist. 1. p. ant. Personæ divinæ habent in natura identitatem, immediate ipsas inter se identificantem. neg. ant. habent identitatem mediatam, & eas tantum in tertio identificantem. conc. ant. & dist. etiam 2. p. ant. non sunt de se invicem affirmabiles immediate. conc. ant. non sunt affirmabiles mediate, sive in tertio, de quo immediate affirmantur. neg. ant. & confeq.

QUÆSTIO SECUNDA.

De Distinctione.

ARTICULUS I.

Quid, & Quotuplex sit Distinctio Realis, & qua ejus Signa.

346. **I**dentitati superiore articulo explicatæ opponitur distinctio; unde etiam habet oppositam definitionem; & sicut illa dicitur affirmabilitas,

195 *Quid, & Quotuplex sit Distinctio, &c.*
tas, ita ista dicitur *negabilitas*: intelligenda est autem negabilitas logica, id est, aptitudo, ut per formalem negationem logicam, seu per propositionem negativam, unum de altero negetur; quamvis enim distinctio, præsertim realis, sit negatio physica, utpote negatio identitatis, seu unitatis, quæ est aliquid positivum ex n. 338. tamen hæc ipsa negatio est fundamentum, ex quo Logicus postea unum de altero negat: tale autem fundamentum negandi, ut patet cuique consideranti, est negabilitas logica.

Varia autem genera distinctionum ab auctoribus adstruuntur; nam alia dicitur *distinctio realis*, alia *formalis*, alia *virtualis major*, alia *virtualis minor*, alia *Scotistica*, alia *Thomistica* &c. plures quoque ex his iterum habent suas subdivisiones, de quibus omnibus hac quæstione agendum, sed successive: modo de distinctione reali.

347. Dico 1. *Distinctio realis recte definitur negabilitas determinata unius de altero in recto, tam in concreto, quam in abstracto metaphysico.* Dicitur *negabilitas determinata*; indeterminata enim potest etiam negari aliquid identificatum, e. g. de homine rationale; nam ex num. 75. vera est hæc propositio: *Homo vel non est animal rationale, vel non est animal irrationale.* Dicitur *in recto*; quia, licet aliquid sit negabile in obliquo, non sequitur necessario esse distinctum: sic vera est propositio: *Petrus non est exclusivus rationalitatis*: & tamen rationalitas est identificata Petro. Reliquæ particule *tam in concreto, quam in abstracto metaphysico*, additæ sunt propter identitatem in divinis, proportionaliter ad dicta numer. 341. Quia tamen ut Philosophi tantum agimus de creatis, etiam in probatione hujus conclusionis, earum particularum rationem non habebimus.

348. Prob. hæc definitio, sicut definitio identitatis n. 342. distinctio est ratio formalis, ob quam hæc res determinate non est illa altera res: sed hæc ratio est dicta *negabilitas*: ergo. prob. iii. ratio, ob quam hæc res non est illa res, est etiam ratio, ob quam hæc res potest negari de illa altera re: sed hæc ratio est dicta *negabilitas*: ergo. ma. habetur ex axioma: *Dici sequitur ad esse*: ex quo inferretur facile alte.

alterum: Negari sequitur ad non esse: sic, si Petrus, & Judas sunt distincti inter se homines, potest cum veritate negari, quod Petrus sit Judas: & vicissim, si hoc cum veritate potest negari, debent esse distincti homines; alias possent verificari contradictoria, ut facile patet expendenti.

349. Dividitur autem *distinctio realis* 1. in *adequatam*, & *inadequatam*. Prior, seu *adequata*, est distinctio totius a toto, e. g. distinctio Petri a Paulo: & hæc vocatur quandoque *contradistinctio*. Altera, seu *inadequata*, que etiam vocatur *distinctio includentis*, & *inclusi*, est distinctio partis a toto, ut distinctio digiti a manu, capitis a corpore. Hæc tamen semper secum affert distinctionem aliquam adequatam partium inter se: sic e. g. quia anima inadequate distincta est ab homine, est adequate distincta a corpore tanquam comparte: & certe, si pars a nulla comparte esset adequate distincta, esset totum, ut consideranti facile patet.

350. Dividitur 2. in distinctionem *positivam*, & *negativam*. Illa est inter duo entia positiva, e. g. Petrum, & Paulum: ista est vel inter ens, & non ens, e. g. inter lucem, & tenebras: vel inter duo non entia, e. g. inter negationem lucis, & negationem odoris: quæ ambæ insunt de nocte aeri. Scotistæ etiam dividunt in *realem simpliciter talem*, & in *realem secundum quid*, seu, ut vocant *formalem ex natura rei*: sed hæc cum aliis infra a n. 389. negabimus.

Dividitur 3. a quibusdam in *realem*, & *modalem*. Illa est inter rem, & ejus modum, e. g. inter animam, & ejus unionem cum corpore, vel etiam inter ipsos modos, e. g. ubicationem, & durationem. Hanc videtur Suarez *tom. I. Metaphys. disp. 7. sec. 1. n. 16.* asserere, esse mediam inter stricte realem, & formalem, seu rationis: sed, si totus legatur, tantum vult, modos non esse stricte loquendo res; quia per rem Suarez *cit. sec. n. 18.* intelligi vult illam entitatem, quæ ex se, & in se est tale aliquid, quod non postulat omnino intrinsece, & essentialiter esse semper affixum alteri.

Verbo Suarez per rem intelligi vult ens absolutum; nam *cit. n. 18.* ait, modos non esse nihil, & *n. 17.* ait, esse aliquid positivum; unde juxta modum loquendi

Quid, & Quotuplex sit *Distinctio Realis*, &c. 197
di nunc usitatum, ista distinctio est omnino realis; quia modi de facto vocantur res. Addo, istas divisiones distinctionis, assertas ratione diversitatis extremorum, forte non esse necessarias; alias videtur debere etiam assignari distinctio spiritalis ratione spiritalium, & materialis ratione materialium &c. quod esset superfluum.

351. Dico 2. Signum evidens distinctionis realis est oppositio primo producentis, & producti. Prob. Evidens est, nihil posse se primo producere, ut communiter docetur in Physica, in qua etiam idem a nobis probabitur: quinimo SS. Patres ex hac potissimum oppositione inferunt realem distinctionem Personarum divinarum: ergo producens & productum, debent esse realiter distincta. Dixi autem *primo producentis*; nam an non aliquid possit secundo producere seipsum, uti Theologi quidam docent, Christum producere seipsum secundo, sive per secundam actionem subordinatam, in Eucharistia, nolim hic disputare: minus velim asserere, assertionem illorum Doctorum esse evidenter falsam.

352. Dico 3. Etiam signum evidens distinctionis realis est separabilitas duorum quoad locum, aut tempus. Prob. Est evidens, quod non possit aliquid esse in aliquo loco, vel aliquo tempore, sine seipso, seu sine sua essentia, vel separatam a seipso, aut sua essentia; nam est clare chimæra, aliquid esse ita sine seipso: certe hoc aperte asserit Aristoteles 7. *Topic. 1.* ubi ait: *Si potest alterum sine altero esse, non erit idem*: idque etiam judicat communissimus sensus doctorum, & indoctorum omnium, qui, quandocumque intelligunt, unum esse aliquando, vel alicubi, quando, vel ubi alterum non est, statim rapiuntur ad judicandum, unum esse distinctum ab altero: ergo ista separabilitas est evidens signum distinctionis. Si quis vellet hic opponere separabilitatem actuum contingentium Dei, responderetur, nos loqui de creaturis, & quidem de separabilitate duorum etiam essentialiter, seu secundum essentiam separabilitatem, quæ separabilitas non datur in actibus contingentibus Dei: item nos loqui de separabilitate quoad locum, & tempus, quæ etiam non datur in divinis, in quibus omnia sunt inmensa, & æterna.

353. Dico 4. Inseparabilitas e contra duorum non est semper signum identitatis. Prob. Imprimis in divinis SS. Personæ sunt mutuo inseparabiles, & tamen realiter distinctæ: dein etiam in creatis, gratia sanctificans, & habitus quidam supernaturales infusi, sunt, saltem ratione extrinseci decreti divini, mutuo inseparabiles, & tamen juxta communem Theologorum ab invicem realiter distinguuntur: ergo.

354. Dico 5. Si inseparabilitas mutua duorum determinate sumptorum sit orta ab intrinsecò, est in creatis saltem signum probabile identitatis. Prob. Commune est axioma philosophicum: *Entia non sunt multiplicanda sine necessitate*: ergo, si possunt omnia explicari per unum ens, non debent adstrui duo: atqui, ubi datur ab intrinsecò inseparabilitas, possunt omnia explicari per unum ens: ergo. Rursus, si darentur duo entia absolute mutuo inseparabilia, non posset Deus conservare, vel destruere unum sine altero: sed hoc non debet asseri, ne videatur restringi dominium, aut libertas Dei, nisi ratio necessaria cogat, qualis nulla ostenditur in isto casu: ergo. Dixi, hanc inseparabilitatem esse signum probabile; nam nullatenus est certum, an non duo realiter distincta possint esse mutuo etiam ab intrinsecò inseparabilia, e. g. ut ubicatio aliqua reddat ubicatam suam durationem, quo casu duo isti modi essent mutuo inseparabiles: quod an impossibile sit, certo sane non constat: item non est certum, an non duo puncta continui uniantur per duplicem unionem mutuo inseparabilem, ut defendunt Lugo *de incarnat. disp. II. sect. 6. n. 69.* & Arriaga *disp. 4. phys. sect. 2. n. 72.*

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

355. **O**bjic. 1. contra 3. conclus. Quilibet homo, existens diversis temporibus, est separabilis, imo separatus a se ipso quoad tempus, quin sit realiter a seipso distinctus: ergo separabilitas quoad tempus non est signum distinctionis realis. Confr. Christus existens in diversis locis, ubicumque nempe assertantur hostiæ consecratæ, est separabilis, imo actu

Quid, & Quomplex sit Distinctio, &c. 199
actu separatus a seipso quoad locum, nec tamen est a seipso realiter distinctus: ergo etiam separabilitas quoad locum non est signum distinctionis realis. Resp. neg. ant. nam idem homo est omni eo tempore, quo successive existit; unde quidem tempora, seu durationes sunt separate, atque etiam realiter distinctæ: non autem est separatus ipse homo. Ad confr. neg. iterum ant. Separata quoad locum dicuntur illa, quorum unum est in aliquo loco, in quo alterum non est: at idem Christus replicatus existit in omnibus locis, nec ipse est separatus a seipso, sed tantum loca, vel ubicationes, sunt inter se separate, atque etiam realiter distinctæ.

356. Dices. Si Christus in SS. Eucharistia non est separabilis, vel separatus a seipso, sed tantum replicatus, saltem separabilitas non est utile signum distinctionis; quia semper potest dubitari, an sint duo separate, vel tantum unum ens replicatum. Resp. neg. illatum; non enim potest dubitari prudenter; quia non est prudens, suspicari ubique miracula, etsi nec fides, nec ratio fundamentum suspicandi præbeat; cum Deus non soleat facere miracula, nisi ea manifestet: certe nemo prudenter suspicaretur, homines quosque sibi obvios esse a mortuis suscitatos, etsi plures miraculose resuscitati fuerint.

357. Objic. 2. Quæ sunt separabilia, sunt tantum distinguibilia: ergo non sunt actu distincta. prob. conseq. separabilia non sunt actu separate: ergo etiam distinguibilia non sunt actu distincta. Resp. neg. ant. nam separabilitas infert actualem distinctionem, ut probatum: imo, quæ sunt distinguibilia, etiam sunt saltem in creatis actu distincta: & in hoc casu argumentatio affirmativa a potentia ad actum est saltem materialiter bona: sicut etiam argumentatio a possibilitate Dei ad actualem ejus existentiam, de qua alibi. ad prob. imprimis debuisset probari antecedens, quod negatum fuit, dein neg. conseq. Ut aliquid ex non separato fiat separatum, tantum debet perdere unionem, quod facile est possibile: ut autem ex non distincto fieret distinctum, deberet perdere identitatem, hoc est, seipsum, quod est chimericum: ergo, quod non est jam actu distinctum, non potest deinceps distinguui: consequenter, quod potest distinguui, jam est actu distinctum.

358. Objic. 3. Multa sunt realiter distincta, quin appareant esse separabilia: ergo separabilitas non est signum distinctionis. prob. ant. ignis, & calor, aqua, & humiditas, imo juxta multos intellectus, & voluntas, inter se, vel etiam ab anima, sunt realiter distincta, quin sint, vel appareant separabilia: ergo. Resp. 1. neg. conseq. Ad signum, etiam infallibile, non requiritur, ut semper ibi adsit, ubi adest significatum, sed tantum, ut signum non adsit, nisi etiam adsit significatum: sic locutio est signum vite, quin semper debeat dari locutio, quando homo vivit. Resp. 2. dist. ant. multa sunt distincta, quin appareant, vel probentur esse separabilia ex ratione naturali. conc. ant. quin probentur saltem ex ratione supernaturali. neg. ant. & conseq. ad prob. dist. iterum ant. ex ratione naturali. om. ant. ex supernaturali. neg. ant. & conseq.

Dixi om. ant. nam ab aqua separabilem esse humiditatem, videtur naturaliter apparere, dum aqua in glaciem concrevit: & idem forte aliqui dicent de igne, in lapidum in mediis aquis profundissime delitescentium potis incluso, ubi saltem calor videtur valde esse remissus. Quidquid autem de hoc sit, saltem accidentia aliqua esse separabilia a substantia, habetur ex ratione supernaturali, seu mysterio Eucharistico. Quod spectat ad intellectum, & voluntatem, ac animam, ex hoc ipso capite inseparabilitatis, plures probabilius inferunt, eorum identitatem, quod conclusioni sufficit; nec enim in ea dicitur inseparabilitas esse evidens signum identitatis. vide *num.* 353. & 354.

359. Objic. 4. contra 5. conclus. Modi, e. g. ubicatio, & duratio, sunt inseparabiles a modificatis, quin sint cum his identificati: ergo inseparabilitas est malum signum identitatis. Confr. Etiam modificata sunt inseparabilia a modis; nam Petrus e. g. non potest esse sine ubicatione, aut duratione: & tamen non sunt identificata: ergo. Resp. dist. ant. modi sunt inseparabiles mutuo. neg. ant. non mutuo. conc. ant. & dist. conseq. inseparabilitas non mutua est malum signum identitatis. conc. conseq. mutua. neg. conseq. Conclusio aperte loquitur de inseparabilitate mutua: hoc est, ut neutrum dari possit

Quid sit Præcisio, & Distinctio Formalis, &c. 201
possit sine altero; licet autem hæc ubicatio e. g. non possit dari sine Petro, potest tamen dari Petrus sine hac ubicatione.

Ad confirmat. dist. ant. modificata sunt inseparabilia a modis determinate sumptis. neg. ant. a modis indeterminate sumptis. conc. ant. & neg. conseq. loquimur enim in conclusione expresse de duobus determinate sumptis; nam inseparabilitas a modo, tantum indeterminate sumpto, est tantum aliqua exigentia, vel necessitas, cui possunt satisfacere plures modi; unde in tali casu datur suppositio confusa *ex num.* 38. consequenter non datur determinata affirmabilitas, & ideo nec identitas.

360. Objic. 5. Deus, & negatio chimæra, sunt mutuo inseparabiles, & tamen non sunt identificati: ergo. Resp. Quidam auctores, præsertim, qui volunt, negationes identificari rebus positivis, negant 2. p. ant. voluntque, negationem chimæra esse realiter ipsum Deum. Alii autem volunt, negationes esse purum nihil, quod & mihi videtur esse probabilius; unde cum istis dist. 1. p. ant. sunt inseparabiles, & sunt duo entia positiva. neg. ant. non sunt duo entia positiva. conc. ant. & neg. conseq. conclusio enim intelligenda est de entibus positivis. vide etiam supra n. 345.

ARTICULUS III.

Quid sit Præcisio, & Distinctio Formalis, & quotuplex ista.

361. **E**xplicata distinctione reali, subjungimus formalem, seu rationis, quæ cum ordinarie fundetur in aliqua præcisione, etiam hæc explicanda est: & utriusque notitia videtur necessaria, ad rite intelligenda ea, quæ dicenda sunt postea de distinctione virtuali, ac formali ex natura rei. Prenotandum autem 1. objectum quodlibet cognosci, vel per species proprias, vel per alienas. *Species propria* strictè dictæ sunt, quæ emittuntur ab ipso objecto: & per has de facto, dum sumus in corpore, tantum cognoscimus accidentia aliqua materialia, quorum saltem aliqua (ut communiter saltem Peripatetici docent) species emittunt in nostros sensus.

Species aliena sunt, quæ non emittuntur ab objecto, sed aliunde accipiuntur, ac dein a nobis applicantur objecto, de quo species proprias non habemus: & per has cognoscimus de facto omnes substantias, itemque accidentia spiritalia, & probabiliter etiam aliqua materialia, quæ scilicet non immediate in sensu incurrunt: e. g. quia non habemus species proprias de Angelo, applicamus ei species alienas juvenis alati: sic etiam Deum cognoscimus in enigmato, seu per species alienas, ab entibus creatis abstractas. An non autem in super Deum, Angelos &c. cognoscamus per species intellectuales, in sensu minus stricto proprias, alia questio est, de qua in 2. p. phys. part. a num. 1015.

362. Prænotandum 2. ejusdem rei diversas dari cognitiones; nam datur 1. *Cognitio intuitiva*, quæ vel fit per objectum seipso immediate concurrens, ut juxta S. Thomam, & nostros communiter, concurret Deus ad visionem beatificam, seu cognitionem intuitivam sui: vel fit per species strictè proprias. 2. *Cognitio abstractiva*, quæ fit per species alienas. 3. *Cognitio præcisiva*, quæ non adæquate, aut plene discretive cognoscit objectum, sive etiam hoc non discernit in ordine ad varios ejus effectus. 4. *Cognitio discretiva*, quæ plene discernit suum objectum ab aliis. 5. *Cognitio quidditativa*, quæ cognoscit totam quidditatem, seu essentiam sui objecti, uti docent Conimbricenses in 1. Poster. cap. 1. de præcognitionis. qu. 3. art. 3. & Suarez tom. 2. Meta-phys. disp. 30. sect. 12. num. 5. cum S. Thoma ab ipsis citato: quamvis forte Scotus cum suis eam etiam cognitionem quidditativam vocet, quæ unum tantum predicatum essentiale cognoscit.

363. Datur 6. *Cognitio comprehensiva*, quæ exhaurit totam scibilitatem objecti, seu clarius, quæ in sua linea cognitionis est tam perfecta, quam perfectum est objectum in linea sua objectiva, sive in linea cognoscibilitatis. 7. *Cognitio supercomprehensiva*, quæ perfectior est, quam mereatur objectum, & superat hujus cognoscibilitatem: qualis est cognitio divina respectu creaturarum, & Angelica respectu aliquorum saltem entium materialium. 8. *Cognitio non comprehensiva*, quæ scilicet non est tanta in
linea

linea sua, quantum est objectum in sua, sive quæ non adæquat meritum objecti in ordine ad cognitionem. 9. *Cognitio adæquata*, quæ vel est comprehensiva, vel saltem plene discretiva sui objecti. 10. *Cognitio inadæquata*, quæ vel non est comprehensiva, vel, ut communius sumitur, non est plene discretiva sui objecti, sed talis, ut vi illius objectum adhuc cum aliis confundatur: e. g. si video aliquid currere, neque tamen tam clare, ut possit intellectus dijudicare, an sit canis, an vulpes, an ovis, habeo cognitionem inadæquatam.

364. Jam est innegabile, respectu ejusdem objecti dari posse diversas cognitiones præcisivas, sive inadæquatas, quarum una est perfectior altera, nempe vel magis clara, vel magis discretiva &c. Sic potest dari circa eundem Petrum cognitio, quæ eum representat tantum ut ens, & alia, quæ eum representat ut substantiam, iterum alia, quæ eum representat ut corpus, alia eum representans ut vivens, alia eum representans ut animal, alia denique eum representans ut hominem, quæ omnes sunt cognitiones præcisivæ, & inadæquate, sive non plene discretivæ Petri ab omni alio, & tamen una est perfectior, & clarior altera.

365. Dico 1. Præcisio formalis est cognitio inadæquata, seu non plene discretiva sui objecti: e. g. si Petrum cognosco præcisè ut animal, & præcisè, seu abstraheo, aut non cogito, vel non cognosco, an sit rationalis: vel etiam, si eum præcisè cognosco ut potentem elicere intellectiones: abstraheo autem, an etiam possit elicere volitiones: item si aliquam cognitionem præcisè cognosco ut operationem mentis, & præcisè, an sit recta, vel indirecta. In hac explicatione præcisionis formalis, saltem conveniunt auctores illi, qui non admittunt præcisiones objectivas, quas etiam nos inferius rejiciemus. A variis autem talibus præcisionibus oriuntur diversæ denominationes extrinsecæ, ita, ut eadem res pro diversitate talium cognitionum diversimode denominetur.

Nam, ut Conimbricenses in 1. Periherm. cap. 1. qu. 3. art. 1. & 2. cum communi probant, nomina non significant res nude sumptas, sed ut substanteæ
con-

conceptibus, seu cognitionibus; unde pro varietate cognitionum etiam res diversis nominibus afficiuntur: sic, si animam rationalem tantum cognosco in ordine ad intellectiones, & abstraheo ab ordine ad volitiones, dicitur intellectus: & vicissim, si eam cognosco in ordine ad volitiones, abstrahendo ab ordine ad intellectiones, dicitur voluntas: item si cognosco hominem in ordine ad sensationes, dicitur animal: si eum cognosco in ordine ad ratiocinationes, dicitur rationale: sic etiam in exemplo num. 363. adducto, si video aliquid currere, nec tamen agnosco, quidnam sit, licet re ipsa sit canis, non potest a me dici canis, sed tantum dicitur animal; quia non subsistat conceptui tam claro, vi cuius discernatur ab omni non cane: si non curreret, sed quiete sederet, forte nec possem dicere, quod sit animal: sed deberem tantum dicere, ibi esse aliquid corporeum, sive animatum, sive inanimatum.

366. Dico 2. Distinctio formalis, seu rationis, est distinctio realis, vel æquivalenter talis, duorum conceptuum, idem objectum diversimode representantium, ita communiter auctores, præsertim nostri. Explicatur hæc assertio in exemplo. Quando dico: *Risibile non est formaliter rationale*: sensus iuxta communem est: *Idem homo, cognitus in ordine ad visum, non est cognitus in ordine ad discursum*: intellige cognitus directe, vel exercite, non autem cognitus reflexe; nam nulla cognitio se tenet ex parte objecti; alias enim istæ propositiones essent reflexæ, quod est falsum. Sæpius fit hæc distinctio per duos conceptus realiter distinctos, ita ut una cognitio representet rem in ordine ad unum, altera in ordine ad aliud: potest tamen etiam fieri per unicum conceptum, æquivalentem duobus, qui eandem rem in ordine ad diversa representat: e. g. si per unicam indivisibilem propositionem dico: *Petrus ut visibilis non est rationalis*: & hinc dictum, quod hæc distinctio sit realis, vel æquivalenter talis conceptuum.

367. Est autem distinctio formalis, seu rationis duplex, una rationis ratiocinata: altera rationis ratiocinantis. Prima, quæ etiam dicitur distinctio cum fundamento in re, datur tunc, quando res ipsa

Quid sit Preciso, & Distinctio Formalis, &c. 205
ipsa præbet fundamentum, seu occasionem ita distinguendi. Est autem tale fundamentum in re improprie capacitas subiecti ad verificanda prædicata contradictoria, quæ capacitas vel maxime præbet fundamentum, non tantum ad diversos, sed etiam ad oppositos conceptus; & hinc inter distinctiones rationis ratiocinatae est maxima, & appellatur distinctio virtualis major: ab Ulloa autem in Log. major. disp. 1. c. 2. vocatur distinctio rationis Theologica.

368. Aliud tale fundamentum est respectus, quem res habet ad diversa connotata, id est, proprietates, accidentia, effectus, causas &c. Sic, quia homo est principium sentiendi, ratiocinandi, ridendi, flendi &c. potest in ipso formaliter distinguere animalitatem, rationalitatem, risibilitatem, flebilitatem &c. Sic, quia Deus potest considerari in ordine ad poenam, quam infligit peccantibus, & in ordine ad veniam, quam concedit poenitentibus: item in ordine ad notitiam, quam habet de rebus omnibus, & in ordine ad potentiam producendi omnia &c. potest in eo formaliter distinguere iustitiam, misericordiam, omniscientiam, omnipotentiam &c.

369. Aliud iterum fundamentum in re est similitudo, vel comparabilitas, aut æquivalentia, quam habet aliqua res cum aliis rebus, & ob quam potest cum aliis confundi: sic, quia homo similis est, & etiam æquivalens pluribus rebus, potest quoque cum pluribus confundi; hinc, si elicio has cognitiones, *omne ens, omne vivens, omne animal &c.* cognosco semper hominem, sed confuse, seu confundendo ipsum cum plurimis aliis, diverso tamen modo.

Nam per primam cognitionem confundo ipsum cum omnibus entibus, & discerno tantum a non entibus, seu negationibus, aut chimæris: per secundam confundo ipsum cum omnibus viventibus, plantis, ac animantibus, & discerno ipsum tantum ab inanimatis, saxi, metalli &c. per tertiam confundo ipsum cum omnibus animalibus, equis, canibus &c. & discerno tantum a non sensitivis, arboribus, floribus &c. & sic per primam cognitionem cognosco hominem ut ens, per secundam ut vivens, per tertiam ut animal; unde hæc cognitiones hominem

minem diversimode representant, atque etiam diversimode discernunt, adeoque eum formaliter distinguunt: & hinc distinctio rationis ratiocinata datur, vel quando aliqua res representatur in ordine ad diversa connotata, vel quando inæqualiter discernitur.

Nota tamen, non bene comparari duas cognitiones, facientes distinctionem formalem, cum duabus imaginibus, quarum una representet Petrum e. gr. cum cane, altera cum equo; nam in utraque tali imagine Petrus clare apparet, nec ipse extrinsece mutatus, aut diversus a seipso representatur, verum tantum aliquid diversum ei additur: sed comparatio dictarum duarum cognitionum debet fieri cum duabus imaginibus, in quarum una Petrus representetur clare in veste sibi propria &c. in altera vero representetur in veste etiam aliis communi, & quasi cum larva, ut non ita clare cognoscatur, & ipse saltem extrinsece mutetur, seu appareat mutatus, vel diversus a seipso, in propria veste depicto; Petrus enim per cognitionem ipsius qua animalis extrinsece mutatur, seu in ipsa apparet alius; quia apparet obscure, & quasi cum larva, ut ab aliis animalibus non possit discerni, dum e contra in cognitione ipsius qua rationalis, apparet clare, & quasi aperta facie: & hæc mutatio Petri, qui est rectus concreti, sufficit ad distinctionem formalem, nec alia major mutatio, aut diversitas recti, ad eam requiritur.

Nec dicas, sic duos representative rectos fieri per ipsas cognitiones, adeoque istas debere seipsas habere pro objecto; nam negatur, quod cognitiones pro objecto habeant duos rectos; ipsæ enim diversimode representando rectum, primum ex ipso apparenter duos faciunt, nec antecedenter ad cognitiones, seu representationes, sive ex parte objecti, dantur jam duo recti; quia ad cognitiones non jam præsupponitur distinctio, sed ea primum per istas fit; sicut enim qualibet cognitio, dum cognoscit objectum, non habet pro objecto seipsam; quia non habet pro objecto totum hoc concretum *objectum cognitum*, neque præsupponit objectum jam cognitum: ita etiam cognitiones, facientes distinctionem formalem,

non

207
Quid sit Præcisio, & Distinctio Formalis, &c.

non habent pro objecto totum hoc concretum *Petrus formaliter distinctus*: nec præsupponunt Petrum jam formaliter distinctum: sed pro objecto tantum habent ipsum Petrum, eumque diversimode representando faciunt formaliter distinctum: & consequenter neque ipsæ habent seipsas pro objecto.

370. Altera autem, seu *distinctio rationis ratiocinantis*, quæ etiam dicitur *distinctio sine fundamento in re*, datur tunc, quando intellectus, studio, vel ratiocinatione utens, format de aliqua re conceptus aliquo modo dissimiles, ita tamen, ut res neque representetur in ordine ad diversa connotata, neque inæqualiter discernatur. Dixi *conceptus aliquo modo dissimiles*; nam alias res, seu objectum non appareret diversum, aut distinctum, neque multiplex; cum tamen ad distinctionem necesse sit, ut objectum appareat tanquam duo, aut plura.

Ad hanc autem dissimilitudinem parum requiritur, & sufficit, e. g. si unus conceptus representet rem clarius, quam alter: si unus sit definitum formale, alter definitio formalis: si unus objectum representet per modum concreti, alter per modum abstracti: & sic Deus, & Deitas hac distinctione distinguuntur: aliqui addunt, si unus conceptus rem representet per modum subjecti, alter per modum prædicati: alii tamen negant, hoc ad distinctionem formalem sufficere: sed hæc vis est parvi momenti, & nullus fere est usus distinctionis rationis ratiocinantis, licet frequentissimus sit usus distinctionis rationis ratiocinatae. Videri hac de re potest Izquierdo *in Pharo scient. disp. 13. per totam*. ubi plura de distinctione scitu digna inveniuntur.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

371. **O**B. 1. contra 2. conclus. Juxta nos distinctio rationis esset realis: hoc non potest admitti: ergo. prob. mi. essent duo conceptus realiter distincti: ergo. Confr. 1. Conceptus non tantum deberent esse realiter distincti, sed etiam dissimiles: ergo distinctio rationis esset plusquam realis;

K 2

cum

cum ad distinctionem realem non requiratur dissimilitudo distinctorum. Confir. 2. Conceptus isti diversi repræsentarent rem aliter, ac in se est: ergo distinctio formalis constitueretur ex falsitate.

Resp. dist. ma. esset distinctio realis conceptuum, si nempe distinctio fiat per duos conceptus. conc. ma. esset distinctio realis ipsius rei, seu objecti. neg. ma. & dist. sic mi. neg. confeq. ad prob. om. ant. nam potest sæpe distinctio fieri per unum conceptum ex num. 366. & dist. confeq. ut prius. Res se habet suo modo, sicut, si dentur duæ imagines, e. gr. Christi Domini, crucifixi, & resurgentis; sicut enim in tali casu est realiter idem Christus, licet sint imagines non tantum distinctæ, sed etiam diversæ: ita in casu distinctionis formalis est realiter idem objectum, licet sint repræsentationes realiter diversæ.

Ad 1. confir. conc. ant. & sub priore distinctione conc. vel neg. confeq. Quod conceptus debeant esse dissimiles, probatum est num. 370. quanta autem diversitas conceptuum requiratur ad distinctionem rationis, & an notabilis esse debeat, auctores non consentiunt, nec est operæ pretium in re levis momenti multum tricare. Ad 2. confir. dist. ant. conceptus isti repræsentarent rem aliter, id est, imperfecte, & non plene eam concipiendo. conc. ant. ei aliquid affingendo. neg. ant. & confeq. Est receptum axiomata: *Prescipientium non est mendacium*: & sicut narrando historiam, imperfecte quibusdam omittis, non dico falsitatem, quam tamen dicerem, si aliquid affingerem: ita nec committit falsitatem conceptus repræsentando objectum imperfecte, seu non plene, modo nihil ei affingat.

372. Ob. 2. vel quilibet conceptus ex iis, qui facerent distinctionem formalem, repræsentaret totum objectum, vel tantum ejus partem: neutrum potest dici: ergo. prob. mi. si quilibet tantum repræsentat partem, non habent unum, & idem objectum, consequenter non unum, & idem objectum fit formaliter distinctum: si autem quilibet repræsentat totum objectum, tunc unus repræsentat totum id, quod alter, adeoque non diversimode; ergo nunquam datur distinctio formalis. Confirm. Constitutivum, & distin-

Quid sit Præcisio, & Distinctio Formalis, &c. 209
distinctivum, ut habet receptum axioma, sunt idem: sed conceptus non est constitutivum objecti: ergo neque est distinctivum.

Resp. neg. mi. & dico, quemlibet conceptum repræsentare objectum physice totum, sed non totaliter, seu non quoad omnia connotata, sive non discernendo ab omnibus aliis; diversitas enim istorum conceptuum non stat in eo, quod unus repræsentet aliquid objectum, quod alter non repræsentat; sed in eo, quod idem non repræsentet eodem modo; aliter enim mihi repræsentatur Petrus, si dico: *Petrus est animal*: quam si dicam: *Petrus est homo*. Ad confir. dist. ma. constitutivum, & distinctivum reale intrinsecum sunt idem. conc. ma. constitutivum, & distinctivum formale, ac extrinsecum. neg. ma. & conc. mi. neg. confeq. Potest utique homo extrinsece distingui ab altero ratione vestitus, quin hic constituat hominem.

373. Ob. 3. Si sufficit ad distinctionem rationis ratiocinatæ diversitas conceptuum, sufficeret etiam, si objectum semel conciperetur per primam, & dein per secundam mentis operationem: sed sic fieret distinctio formalis, si elicerem hanc primam mentis operationem *Petrus homo*: & hanc secundam: *Petrus est homo*: quod est absurdum: ergo. Confir. Juxta dicta nu. 366. hæc distinctio posset etiam fieri per unum conceptum: sed tunc verificarentur prædicata contradictoria de hoc ipso conceptu indivisibili, quod admitti non potest: ergo.

Resp. neg. ma. Non debet dissimilitudo conceptuum tantum esse entitativa, seu in essendo, sed repræsentativa, seu in repræsentando, quam diversitatem, prout hic requiritur, non habent inter se prima, & secunda mentis operatio. Ubi tamen nota, aliud esse, e. g. hominem concipi per primam, & secundam mentis operationem: aliud eum concipi in ordine ad primam, & secundam mentis operationem: five concipi semel ut potentem elicere primam mentis operationem, & dein ut potentem elicere secundam; nam in primo casu non datur distinctio rationis ratiocinatæ: attamen datur in secundo.

Ad confir. neg. mi. quomodo autem hæc res explicetur sine contradictione, melius declarabitur in-

fra a num. 534. Solum interim hic dico, ad distinctionem pure formalem non esse necesse, ut verificentur prædicata contradictoria; cum enim non sit ullatenus vera distinctio, imo neque sit distinctio virtualis, non est opus verificari contradictoria. Verum est, quod, quando distinctio pure formalis reflexe explicatur, ordinarie adhibeantur contradictoria, dicendo e. g. *Petrus, cognitus ut animal, non est cognitus ut rationale*: sed aliud est, per quod distinctio pure formalis reflexe explicatur: aliud, per quod exercite fit: sic etiam permanentia universalis in actuali prædicatione ordinarie explicatur per duas cognitiones, quamvis ex una sola consti-

374. Ob. 4. Juxta nos distinctio rationis ratiocinantis datur tunc, quando unus conceptus est clarior altero: sed non potest unus esse clarior altero, nisi representet aliquid, quod non representat alter, ex. gr. aliquod prædicatum, quo casu jam datur saltem distinctio rationis ratiocinate: ergo mala est nostra explicatio hujus distinctionis. Resp. neg. mi. nam sicut potest dari clarior visio ejusdem corporis in uno vidente, quam in altero, quin unus videat aliud, quam alter, ita etiam potest dari clarior cognitio ejusdem rei in uno cognoscente, quam in altero, quin unus cognoscat aliud, quam alter: certe, licet Angelus comprehendat ens aliquod materiale, adeoque omnia ejus prædicata cognoscat, tamen idem ens adhuc infinite clarius cognoscit Deus.

375. In quo autem consistat, vel unde desumatur major, vel minor claritas cognitionis, est quæstio fatis difficilis. Mihi visum, probabilius respondere eos, qui dicunt, eam cognitionem esse clariorem, quæ magis illustrat intellectum: sicut scilicet illa lux clarior est, quæ magis illuminat oculum. Signa autem, vel indicia majoris illustrationis afferuntur ab auctoribus plura, sed non omnia omnino universalis. Quidam ergo dicunt, illam cognitionem esse clariorem, quæ reddit intellectum magis certum, & imperturbabilem: sed actus fidei, licet obscurus, reddit intellectum magis certum, & imperturbabilem, quam quilibet actus naturaliter evidens,

dens, idque non tantum ratione imperii extrinseci voluntatis, sed ex intrinseca sua exigentia, & supernaturali efficacia, unde hoc signum universaliter non subsistit.

376. Alii dicunt, eam cognitionem esse clariorem, quæ representat plura connotata, vel effectus rei, aut similia: sed, licet hoc aliquando cæteris paribus sit verum, tamen hic conceptus, quo dico *omne ens*, vel *omne connotatum*, est valde obscurus, quamvis representet omnia connotata, ita ut non possint plura cognosci. Si dicant, debere connotata cognosci sub conceptu specifico, videtur redire quæstio, an iste conceptus specificus possit clare cognosci sine novis connotatis; si enim hoc potest fieri, videtur etiam alterius rei conceptus specificus posse clare cognosci sine cognitione connotatorum: si autem id non potest fieri, videtur iri in infinitum: vel debent connotata per se invicem mutuo declarari; quod quidem admittunt aliqui, & sic discurrunt.

Sicut explicari debet pater in ordine ad filium, & filius in ordine ad patrem, ita, ut rudis cognitio unius præsupponatur ad claram cognitionem alterius, & sicut diximus num. 6. & 7. quod terminus possit clare explicari in ordine ad propositionem, tantum imperfecte, & ruditer cognitam: ita etiam potest rudis cognitio unius connotati præsupponi ad claram cognitionem alterius &c. Simile quid etiam diximus numer. 339. Quidquid autem de hac opinione sit, quam Hurtadus non censet universaliter procedere, saltem non videtur universaliter necessarium esse ad cognitionem clariorem, cognoscere nova connotata; tum quod talis cognitio videatur non esse intensive, sed tantum extensive perfectior, aut clarior; tum quod idem indivisibile objectum possit in seipso solo clarius cognosci, ut probavimus num. 374. ex cognitione Angeli, & Dei.

377. Alii dicunt, eam cognitionem esse clariorem, quæ rem magis discernit, seu a pluribus, non tantum existentibus, sed etiam possibilibus, imo & impossibilibus. Sed licet iterum hoc cæteris paribus sit aliquando verum, tamen non videtur esse universale; nam non videtur res posse magis discerni ab

omnibus, quam si clare, & distincte cognoscatur prædicatum individuale, quod tam Deus, quam Angelus aperte cognoscunt: & tamen Deus rem quamcumque infinite clarius cognoscit. Dein discretio rei tantum ab impossibilibus est adhuc obscurissima; quia est tantum cognitio rei sub prædicato entis: discretio a possibilibus aliis in specie non est necessaria; nec enim debet cognosci in ente species immultiplicabilis.

378. Mihi videtur dicendum, universale signum majoris claritatis in cognitione, seu majoris illustrationis in intellectu esse, si quis possit ad plures quaestiones formabiles de objecto determinate cum veritate respondere: certe a posteriori, seu experientia habetur, quod, quo magis clare objectum cognoscimus, eo etiam ad plura de eo quaerita respondere possimus: sive dein quaratur de ejus causis, & effectibus, sive de connotatis, & respectibus, sive de ipsa formali quidditate, aut essentia ipsius rei, vel etiam de aliqua proprietate metaphysica &c. Et certe Deus ad plures quaestiones de qualibet re posset respondere, quam creatura, quin deberet asserre semper nova alia connotata, aut discernicula.

ARTICULUS V.

Quid sit, & an detur distinctio Scotistica.

379. **D**istinctio Scotistica juxta suos auctores est distinctio non pure formalis; quia est antecedens omnem operationem intellectus: neque simpliciter realis; quia non datur inter res: sed est quoddam medium inter distinctionem simpliciter realem, & pure formalem: non quidem medium participans de utraque, sed medium excludens utramque memoratam distinctionem. Verbo: est distinctio objectiva inter formalitates ejusdem rei, (quas etiam vocant realitates) quæ cum non sint simpliciter res, sed tantum aliquo modo secundum quid, etiam ista distinctio non est simpliciter realis, sed tantum secundum quid; unde necesse est scire, quid apud Scotistas sit res, & quid formalitas, in quibus tamen explicandis non omnes omnino conveniunt.

380. Ma-

Quid sit, & an detur distinctio &c. 213

380. **M**aximus disp. i. Log. q. 5. a. 2. n. 63. intelligit per rem, quæ (ut ait) multiplicata facit pluralitatem simpliciter, & est nata fundare distinctionem realem, intelligit, inquam, omne id, quod per veram efficientiam, & physicam causalitatem, accipit esse, sive solitarie existere possit, sive non: & ita se habent omnes physicae entitates, omnes nimirum substantia, sive completa, sive incompleta, ut materia, & forma: omnia item accidentia, sive absoluta, sive respectiva; hæc enim omnia vere sunt entia in re, & propriam essentiam, & existentiam habentia, etsi non omnia solitarie existere nata. Addit: Per realitatem vero, quæ multiplicata solum nata est facere pluralitatem secundum quid, & fundare distinctionem ex natura rei formalem, intelligitur id, quod est aliquid rei, præfate sensu explicata, non quomodocumque, sed per identitatem realem . . . atque ita per realitatem omne id intelligendum venit, quod per se non recipit esse a sua proxima causa per verum influxum physicum, sed per simplicem emanationem metaphysicam.

381. Scotista recentior imprimis doctus in Theibus de distinct. Scotistic. an. 1689. hic loci editis. num. 4. sic habet: Realitas, seu formalitas (diminutum vocabulum sumptum a re, seu forma totius) est positiva rei inadæquate sumpta perfectio, propria ratione determinans ad tale esse, seu faciens propriam effectum formalem, incapax existendi, aut subsistenti per propriam existentiam, aut subsistentiam, sed existens per existentiam illius rei, cujus est aliquid per identitatem: intelligit autem identitatem genericam realem.

Nam n. 6. & 7. distinguit triplicem identitatem, nempe genericam, specificam, & numericam: & hæc subdividit in realem, & formalem. Verum generica, & specifica identitas, non est proprie dicta (quis enim dicat, leonem proprie loquendo identificari homini, vel etiam Petrum Paulo?) sed tantum est aliqua identitas analogica, seu aliqua convenientia, & si specifica est, vocatur identitas similitudinis: deim saltem juxta nostros, & plurimos alios, nulla est vera identitas inter objective, seu plus, quam pure formaliter, sive per conceptum distincta.

K 5

382. Alii